

เทศน์เช้า วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเราเกิดมาเป็นมนุษย์นะ ทุกคนเกิดเป็นมนุษย์ ถ้ามีสติปัญญา ก็ว่ามนุษย์นี้ ชีวิตมนุษย์นี้ มีความสุข มีความพอใจ เพราะเราคนนะ เดี่ยวนี้เขาจับอยู่แถวนครพนม สุนัขนี้เขาจับกันที่เป็นพันๆ ตัว เขาจะส่งไปประเทศข้างเคียงเพื่อเอาไปทำเป็นอาหาร สุนัขนี้เขาตามจับนะ จับเอาไปเป็นอาหาร นี่เพราะมันเกิดเป็นสัตว์ เพราะมันเกิดเป็นสัตว์ เขาถือว่าเป็นอาหาร เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามี กฎหมายคุ้มครอง มนุษย์รังแกกันไม่ได้ มีความผิดทางกฎหมาย

เราเกิดเป็นมนุษย์ เราว่าเรามีความสุข ถ้ามีความสุขแล้ว คุณติ เวลาอากาศมันร้อน เห็นไหม อากาศมันร้อน อากาศมันเปลี่ยนแปลง เวลาที่มีภัยพิบัติขึ้นมา มันกวาดไปนะ ทีหนึ่ง เป็นแสนๆ คน นะ สีนามันกวาดไปเลยเป็นแสนๆ คน นี่แสนๆ คนตายหมด นั่นตายโดยความไม่รู้ตัวนะ แต่เรา เกิดเป็นมนุษย์ เราเกิดมาพบพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนให้เรารักษากายของเรา คุณแต่ตัวเอง คุณเล ใจของเรา

ถนนหนทางนะ เวลาสร้างบ้านสร้างเรือน เราจะต้องเอาทางเข้าทางออกบ้านเราด้วยความ ปลอดภัย ด้วยความสะดวกสบายในทางเข้าบ้านเรา เห็นไหม ถ้ามีสิ่งใดกีดขวาง เราจะเข้าบ้านเรา ไม่สะดวกสบาย แล้วเวลาถนนหนทางเป็นสาธารณะ รัฐบาลเขาดูแล ถ้ารัฐบาลเขาเป็นผู้ดูแล เพื่อให้เรามีความสะดวกสบายนะ สะดวกสบายขึ้นมาเพื่อการสัญจร สัญจรทำประโยชน์ก็ได้ พอ โทษก็ได้ แต่ถ้าเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่ทางของหัวใจ ทางของหัวใจ ข้อวัตรปฏิบัติ ขึ้นมาเราจะหาจากไหน ถ้าเราจะหาขึ้นมา

นี่เวลามีครูบาอาจารย์ขึ้นมา เพราะครูบาอาจารย์ของเรา เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธ ศาสนา พุทธศาสนาก็มีอยู่แล้วนี่แหละ เราเกิดมานี้ประเพณีวัฒนธรรมมันมี แต่หลวงปู่เสาร์ หลวง ปู่มั่นท่านหรือค่านของท่านขึ้นมา เวลาท่านปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม คำรามันบอกไว้ทั้งนั้นแหละ มันมี

แต่ชื่อ คุณิ นักกฎหมายเขาจบกฎหมายมา กว่าเขาจะว่าความได้ เขาต้องไปฝึกหัดของเขาเนะ ขนาดเขาเรียนกฎหมายมา เขารู้ตำรับตำราหมดนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาประเพณีวัฒนธรรมมา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา แล้วเวลาประพฤติปฏิบัตินี้ลงไปหมดเลย ฉะนั้น เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติของท่านแล้ว มันต้องมีอุปายนะ มีอุปายข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา ข้อวัตรปฏิบัติเป็นถนนหนทางเข้าบ้านเข้าเรือนเรา เราต้องทำให้มันสะดวกสบายขึ้นมา เพื่อเราจะเข้าบ้านเข้าเรือนเราให้สะดวกสบายขึ้นมา ไม่ใช่มีกีดมีขวาง

นี่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม ตั้งสติ ข้อวัตรปฏิบัตินั้นแหละ ฝึกหัดสติ เพราะจิตใจมันไม่ยอม ใจมันเร่ร่อน มันอยู่ของมันโดยอิสระของมัน คำว่า “อิสระของมัน” อิสระโดยค้นหาความทะยานอยาก อิสระโดยกิเลสไป แต่ถ้ามันเป็นอิสระ อิสระโดยที่ว่าเวลาประพฤติปฏิบัติแล้วสิ้นกิเลสไป อันนั้นถ้าเป็นอิสระ นั่นอิสระจริง ไม่มีกิเลสค้นหาครอบงำมัน แต่ในปัจจุบันนี้กิเลสค้นหาเต็มหัวใจนะ มันก็ว่าว่างๆ มันว่ามันเป็นอิสระของมันๆ

แต่ถ้าเราไม่บังคับมัน ถ้าไม่บังคับมันให้มีสติ สติจะบังคับใจได้ ถ้าสติบังคับใจไม่ได้ มันพอใจของมัน มันจะไปตามแต่กิเลสค้นหาความทะยานอยากความขบขัน นี่เป็นสมุทัยไป เป็นสมุทัยไปก็บอกว่า “นี่ว่างๆ ว่างๆ ธรรมะพระพุทธเจ้าเป็นแบบนี้ๆ มหัตศรรย์อย่างนั้น มหัตศรรย์อย่างนั้น”...มหัตศรรย์โดยกิเลสมันจะแปลกประหลาดอะไร คุณิ องค์การนาซ่ามันไปพิสูจน์ มันไปดาวอังคารแล้ว นี่เขารู้หมดนะ แร่ธาตุในดวงดาวต่างๆ มีแร่เหล็ก มีต่างๆ มากน้อยขนาดไหน เขาไปหมดแหละ นี่มหัตศรรย์กว่าเรามาก นี่ว่าจิตมันมหัตศรรย์ มันมหัตศรรย์อย่างไร

แต่ถ้ามันมีสติปัญญา เห็นไหม มันมีสติขึ้นมา เราจะมีถนนหนทางของเรา มัคโค ทางอันเอกนะ เราจะมาวัดมาว่า มันก็ต้องมีหนทางมา เวลาทางมันขาด เวลาทางมันชำรุดเสียหาย เรามาได้ไหม นี่ก็เหมือนกัน เวลาที่มีสติ เราพุทธโศกๆ มันต่อเนื่องไหม ถ้าพุทธโศกๆ มันต่อเนื่อง ถนนหนทางเรามันจะราบรื่นมา

เวลาเรามีถนนหนทางเหมือนกัน แต่ข้างหน้าทางมันขาด ข้างหน้าทางมันไปไม่ได้ พอไม่ได้ เราก็ไม่รู้หนทางของเราไป มันไปตกคอสะพาน มันไปตกหลุมตกบ่อ มันบอกวามหัตศรรย์ “โธ้ย! มันว่างไปหมดเลย” นี่มันไปตกคากอยู่นั่นไง แต่ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นไป มีสติปัญญา ถนนหนทาง เราจะเข้าไปสู่จิตของเรา ถ้าเข้าไปสู่จิตของเรา เวลาที่มีความสงบเข้ามา มันคืนคืน มัน

ตื่นตื่น มันก็เป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันตสิทฎฐิโก มันตื่นตื่นในใจของเรานั้นแหละ ใครจะไปตื่นตื่นกับเรา

เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติ หลวงตาท่านบอกว่า เห็นไหม โลกธาตุมันหวั่นไหว เวลาธรรมะล้างกิเลส นี่โลกธาตุมันหวั่นไหวไปหมดเลย มันหวั่นไหว นี่โลกธาตุมันไหว มันไหวที่ไหนดะ? ธาตุรู้ของเรามันสั่นสะเทือน ถ้าธาตุรู้สั่นสะเทือน มันสั่นสะเทือนอย่างไร มันจะสั่นสะเทือนอย่างไร

โลกธาตุหวั่นไหว แผ่นดินไหวไหวไหวไหว แผ่นดินไหว บ้านเรือนก็พังหมดคนะสิ แต่ถ้าหัวใจมันหวั่นไหว หวั่นไหวเพราะอะไร หวั่นไหวเพราะมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากไปโยกคลอนมัน นี่เวลาจิตใจของเราไม่มีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม กิเลสมันโยกคลอน มีแต่หวั่นไหวไปหมดเลย แต่ถ้าเวลาเราชำระล้างกิเลสละ กิเลสที่เราชำระล้างมัน เวลามันชำระล้าง นี่โลกธาตุมันหวั่นไหวมันไหวอย่างไร นี่โลกธาตุมันไหว ไหวเพื่อความสะอาดบริสุทธิ์ ไม่ได้ไหวเพื่อความทำลาย เวลาแผ่นดินไหวนี้มันทำลายไปหมดคนะ เวลาโลกธาตุมันไหว แผ่นดินมันก็อยู่อย่างนั้นแหละ แต่หัวใจมันสั่นคลอนไปหมดเลย มันจะทำลายกัน ทำลายอวิชชาในหัวใจ

นี่ถนนหนทางทางโลกเขายังต้องแสวงหา เขายังต้องรักษาของเขา นี่เวลารัฐบาลเขาตัดถนนไปที่ไหนแล้ว เขาต้องมีการตั้งงบประมาณซ่อมบำรุงของเขาไป อายุใช้งานมันก็ปี เวลามันชำรุดเสียหายแล้วใครจะซ่อมแซมดูแลมัน นี่ถนนหนทางเขายังต้องมึงบซ่อมแซมบำรุงรักษามันแล้วหัวใจของเรา มีสติที่หนึ่ง ภาวนาหนหนึ่ง แล้วก็บอกว่าว่างๆ อย่างนี้จำไว้ได้ อีก ๑๐ ชาติจะมาภาวนาใหม่...มันเป็นไปไม่ได้หรอก เวลาการภาวนาก็คิดกันไปเอง จินตนาการไปเอง แต่มันไม่เป็นความจริง เพราะมันเป็นจินตมยปัญญา

แต่ถ้ามันเป็นความจริงละ ถ้ามันเป็นความจริง ถนนหนทางเราต้องรักษานะ สติปัญญาเราเราต้องรักษา ถ้าเรารักษาของเรา เห็นไหม ถนนหนทาง ถ้าเราบรืนขึ้นมา นี่พระนะ เวลาฉันอาหารเสร็จแล้วไปภาวนา มันก็บรืน แต่ถ้าถนนหนทางเราบรืนไม่บรืน พอฉันไปแล้วไปนั่งภาวนาก็ไม่ได้ จะทำสิ่งใดมันอึดอัดขัดข้องไปหมดเลย จิตใจมันตื่น ที่นั่นก็ไม่ได้ ที่นี้ก็ไม่ได้ ไม้ดีไปสักอย่างหนึ่ง แต่ถ้าถนนหนทางมันดีนะ ถนนหนทางของเรา เรารักษาของเรา ที่ไหนไม่ดี มันก็เรื่องของเขา

เวลาจะไปหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่า “ที่นี่เดือดร้อนหนอ ที่นี่วุ่นวายหนอ ที่นี่เดือดร้อนหนอ ที่นี่วุ่นวายหนอ”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินจงกรมอยู่นะ บอกว่า “ยสะมาที่นี่ ที่นี่ไม่เดือดร้อน ไม่วุ่นวายเลย”

ที่นี่ไม่เดือดร้อน เห็นไหม “ที่นี่เดือดร้อนหนอ ที่นี่วุ่นวายหนอ” เพราะยสะก็มีปราสาท ๓ หลังเหมือนกัน เขาต้องมาจัดการของเขา เขาเดือดร้อนของเขามาก แต่เวลาจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ที่นี่ไม่เดือดร้อน ที่นี่ไม่วุ่นวาย” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินจงกรมอยู่ เทศนาว่าการให้ยสะฟัง จิตใจมันสงบระงับขึ้นมา นี่เป็นพระโสดาบันขึ้นมาเลย พ่อตามมาๆ บังพ่อไว้ก่อน เทศนาสั่งสอนพ่อนะ พระยสะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย

นี่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา แล้วเวลาเป็นพระอรหันต์มาจากไหนล่ะ? มาจากใจใช่ไหม เวลาใจมันบริหารจัดการ ปราสาท ๓ หลัง บริหารทรัพย์สมบัติของตัวเอง “ที่นี่เดือดร้อนหนอ ที่นี่วุ่นวายหนอ” เวลาบริหารจิตใจในใจของยสะละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการเห็นไหม ยสะ “ที่นี่เดือดร้อนหนอ ที่นี่วุ่นวายหนอ” แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสนอ “ที่นี่ไม่เดือดร้อน ที่นี่ไม่วุ่นวาย”

“ที่นี่ไม่เดือดร้อน ที่นี่ไม่วุ่นวาย” มันก็ใจดวงเดียวกันนั่นแหละ เวลาใจ กิเลสตัดหาความทะยานอยากโดยที่ไม่มีสิ่งใดเป็นหลักเป็นเกณฑ์ มันก็เดือดร้อน มันก็วุ่นวายไปหมดแหละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ที่นี่ไม่เดือดร้อน ที่นี่ไม่วุ่นวาย” ก็ใจของยสะเหมือนกัน แต่เวลาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมบรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันขึ้นมาล่ะ? ก็จิตใจอันนั้น เห็นไหม

นี่ทางของใจมันก็ต้องมีการก้าวดำเนินไป จิตใจของเรามันก็ต้องมีทางก้าวดำเนินไป ถ้าก้าวดำเนินไปอย่างไร จะก้าวดำเนินไปโดยกำปั้นทุบดินใช่ไหม นี่พอใจสิ่งใดก็ว่าสิ่งนั้นถูกต้องดีงาม ถ้าไม่พอใจ สิ่งนั้นก็ปฏิเสธไปหมดเลยใช่ไหม เห็นไหม นี่มันไม่ใช่ความเป็นจริง ถ้าความเป็นจริงนะ เราตั้งสติของเรา เพราะเวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โคนต้นโพธิ์นั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาที่โคนต้นโพธิ์นั้น

เวลาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรามีสติที่สติในหัวใจของเรา มีสมาธิที่สมาธิในหัวใจของเรา ถ้าเกิดปัญญาก็ปัญญาของเรา ถ้ามีมรรคญาณมันเกิดขึ้น มันเกิดขึ้นในใจของเรา เห็นไหม นี่หนทางของเรา หนทางในหัวใจ หนทางข้างนอกนี่หนทางไว้เพื่อสังคม สังคม การคมนาคมเพื่อการสื่อสาร เพื่อไปมาหาสู่กัน แต่หัวใจของเรามีกิเลสตัดหาความทะยานอยากทั้งนั้น เวลาจะก้าวเดินไปไหนนี่กิเลสมันครอบงำทั้งนั้น แล้วทางเข้าไปสู่ธรรมๆ เอาอะไรเข้าไปสู่

หัวใจอันเดียวกัน เห็นไหม คุณติ ไฟฟ้า เวลาเขาต่อเข้าไปบ้านไปเรือนเพื่อความสว่าง เพื่อพลังงาน เพื่อการธุรกิจต่างๆ เวลามันลัดวงจรนะ ไหม้หมดเลย ถ้าไฟลัดวงจรนะ มันช็อต มันทำเป็นอันตรายหมดเลย นี่ก็ความคิดเหมือนกัน ความรู้สึกเหมือนกัน ใจเหมือนกัน ว่างๆ เหมือนกัน สิ่งต่างๆ สิ่งนี้มันเป็นโดยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ไฟฟ้ามันไม่สะดวกของมัน มันเริ่มชำรุดเสียหายแล้วละ เดียวมันก็ลัดวงจรมัน เดียวมันก็เผาตัวมันเอง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีสติปัญญา ความคิดเหมือนกัน ความคิดอันหนึ่งเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก แต่ถ้ามีสติปัญญา เรากลับกรองของเรา ถนนหนทางของเรา เรารักษาดูแลของเรา ความคิดเหมือนกัน ความคิดอันหนึ่งจะไปสู่ธรรม สู่ธรรมเพราะอะไร สู่ธรรมเพราะมีสติใจเรามีสติขยับแยกแยะมัน อะไรควร อะไรไม่ควร สิ่งที่ควร เราก็ต้องรีบเร่งของเรา เขี่ยขค้นเร่งของเรา สิ่งใดที่ไม่ควร ต้องเบรคไว้ๆ อันนี้ไม่ควร มันเผาตลอด มันเผาตลอด ถ้าเวลามันมีสติปัญญาเห็นไหม

นี่คำบริกรรม ก็บอกว่า “มันไม่เห็นมีอะไรเลย นี่คำบริกรรม สมณะมันไม่เห็นมีปัญญาเลย”...เดี๋ยวก็รู้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เห็นไหม มันมีถนนหนทางแล้ว สัมมาสมาธิ แล้วถ้าเกิดมีปัญญาขึ้นมา มันจะเกิดปัญญาขึ้นมา พอปัญญาขึ้นมา มัคโค ทางอันเอกจะเกิดขึ้น

ทางโลกเราต้องแสวงหา เราต้องทำของเราถ้าเป็นส่วนบุคคลของเรา เราต้องดูแลรักษาของเรา ถ้าเป็นสาธารณะ มันก็เป็นสมบัติของชาติ นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีอยู่แล้วนี่เป็นสาธารณะ สาธารณะ ก็ธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ของเราละ ถนนหนทางเข้าบ้านเราละ ถนนหนทางที่เราจะใช้สัญจรในชีวิตประจำวันของเรา ถ้าเรามีสติปัญญารักษาของเรา

ฉะนั้น สิ่งที่เราทำขึ้นมา ใครทำมากได้มาก ใครทำน้อยได้น้อย ข้อวัตรปฏิบัติ ใครจะดูแลรักษา นี่เราทำทั้งนั้นแหละ มันสร้างบารมีธรรม มันบารมีของเรา เราทำของเรา เราทำเพื่อ

ประโยชน์กับสังคม ข้อวัตรปฏิบัติ แต่ใจนี้ บังคับให้มันทำ บังคับให้มันทำ นี่มันทำประโยชน์
สาธารณะ จิตใจมันเป็นสาธารณะขึ้นมา เวลาภาวนาขึ้นมา จิตใจที่เป็นสาธารณะไม่เห็นแก่ตัว

ถ้าจิตใจที่เห็นแก่ตัว เห็นไหม นั่นก็เรา นี่ก็เรา เตือนรื้อนขัดข้องไปหมด ที่นี้เตือนรื้อนเน่
ที่นี้เตือนรื้อนหนอ เราทำ คนนั่นก็ใช้ของเรา เราทำไอนี้ ไอนี้ก็ไม่เป็นประโยชน์กับเรา เราทำ
ทั้งนั้นแหละ คนอื่นมาใช้ประโยชน์เราหมดเลย นี่เตือนรื้อนแน่นอน

แต่ถ้าเป็นสาธารณะนะ เราทำแล้ว เห็นไหม เราทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ ประโยชน์
สาธารณะ ใครใช้ประโยชน์กับเรา เราได้บุญกุศล เราได้คุณงามความดี เราสร้างบารมีของเรา
บารมีแก่กล้า พอบารมีแก่กล้าขึ้นมา เห็นไหม จิตใจมันทำความสงบของใจ มันก็ทำได้ง่าย เวลา
เกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม บารมีที่แก่กล้า เวลาเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา ภาวนามยปัญญาขึ้นมา
ชำระล้างกิเลสในหัวใจของเรา ใสสารพิษความตกค้างในใจ เวลาความคิดที่เป็นกิเลส นี่ใจมันก็ไป
แยกแยะมัน แล้วมันจะเกิดความคิดที่เป็นธรรม ความคิดที่เป็นธรรม เห็นไหม นี่ประโยชน์กับเรา
เกิดขึ้นตรงนี้

ถนนหนทางของเรา เราต้องดูแลรักษาของเราละ ถ้าดูแลรักษา เวลาดูแลรักษา เวลาถ้าเป็น
กิเลส นี่เราเสียเปรียบ เราทำสิ่งใดแล้วเป็นประโยชน์คนอื่นหมดเลย เราไม่เห็นได้สิ่งใดเป็น
ประโยชน์กับเราเลย เราเสียเปรียบ นั่นแหละเป็นธรรม แต่ถ้าเราได้เปรียบ นี่กิเลสมันชี้หัวเอานะ
ถ้ากิเลสชี้หัวเอา เราได้ทั้งนั้นแหละ เราได้ทั้งนั้นแหละ ยิ่งได้...กลิ่นของศีลหอมทวนลมณะ กลิ่น
ของศีลหอมทวนลม กลิ่นของคุณงามความดีจากปากต่อปาก เราทำคุณงามความดีไปนี้ จากปาก
ต่อปาก แต่นี่โลกธรรม ๘ ตินินินิทามันมีแน่นอนอยู่แล้ว คนที่ด้อยปัญญา

หลวงตาท่านพูดบ่อย คนโง่มากกว่าคนฉลาดมาก ขนโคกับเขาโค คนโง่มันต้องมากกว่า
คนฉลาดโดยธรรมชาตินะ เพราะคำว่า “คนฉลาด” มันมีปฏิภาณ มีไหวพริบ เขาต้องสร้างอำนาจ
วาสนาบารมีของเขา เขาถึงจะเป็นยอดแห่งเจดีย์ ฐานของเจดีย์มีเยอะนัก ถ้ามีเยอะนัก ทำสิ่งใด
ทำอะไรที่ขัดข้องหมองใจเขา ไม่ถูกทั้งนั้นแหละ ไม่มีสิ่งใดถูกสักอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น ตินินินิทามันจะมาจากตรงนี้ มาจากตรงที่ฐานของเจดีย์ ในเมื่อสติปัญญาเขามีแค่นั้น
แล้วบอกให้เขาเสียสละ บอกให้เขาทำคุณงามความดี เขาไม่เห็นด้วยหรอก ฉะนั้น เขาบอกว่า
นี่โง่มากเลย แต่ไอ้คนที่ฉลาดนี้ยอดของเจดีย์มีส่วนน้อย เขาได้สร้างคุณงามความดีของเขา เขา

ว่าสิ่งใดควรไม่ควร สิ่งใดดีไม่ดี เห็นไหม เราทำดีของเรา กลิ่นของศีลหอมทวนลม คุณงามความดี
ของเรานี้คุ้มครองเรา

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะย่อมคุ้มครอง ใครรักษาศีล ศีลก็คุ้มครองคนนั้น
ใครไม่รักษาศีล ศีลก็ไม่คุ้มครองคนนั้น ใครประพฤติปฏิบัติธรรม มีคุณธรรมขึ้นมา คุณธรรมนั้น
จะรักษาจิตใจดวงนั้น

จิตใจของเรา เรายรักษาของเรา นี้ถนนหนทางของเรา มันจะขัดข้อง มันจะลำบากลำบาก
ขนาดไหนก็ถนนหนทางของเรา เราต้องพื้นฝ่าของเรา ถนนของใครมันสะดวกสบายของเขา เขา
ได้สร้างของเขาอย่างนั้น มันก็เรื่องของเขา ถนนหนทางแต่ละเส้นจะเข้าบ้านของใคร ใครสร้าง
สิ่งใดมาเป็นสมบัติของเขา เราต้องรักษาถนนหนทางของเรา รักษาใจของเราเพื่อประโยชน์กับเรา
เอวัง